

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА

BIELARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaaja i litaraturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adŭyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŭsty wydawalnja pakrywajuć składki.
Padpiska u hod 4 zal., na paŭhoda — 2 zal.,
na 3 miesiacy — 1 zal.

Стойкасьць Лужычан — прыклад Беларуска

Лужыцы (Lusatia) — край у сярэдняй Эўропе, паложаны між рэкамі Одрай і Эльбай, сяньня належачы да Нямеччыны (Зах. Прусія і Саксонія). Насяляюць гэты край Лужычане, або інакш — Лужыцкія Сэрбы. Яны — славянскі народ, патомкі палабскіх славян. Даўней звалі іх так-жа Вэндэ, або Вэнэды.

Гісторыя Лужычан — гэта трагічны прыклад долі паняволенага народу, які хоча жыць і разьвівацца, а якому ворагі ставяць часта сусім няпераможныя перашкоды. Лужычане — гэта нацыя ў мініятуры, якая на працягу сваёй цяжкой гісторыі, ня гледзячы на сваю маласць, выяўляла і выяўляе далей проста геройскую сілу ў барацьбе з ворагамі за свой нацыянальны быт, за сваю культуру.

Ведамы гісторык Лужычан В. Богуслаўскі, між іншым, гэтак аб іх піша: «Восем стагодзьдзяў страціў сэрбска-лужыцкі народ на геройскі апор проціў сыстэматычнай германізацыі. Гэтыя восем стагодзьдзяў — гэта гісторыя, напісана жыцьцём і сьмерцю. Гэткі народ, ясная рэч, ня толькі што ня згубіў права на пачэснае месца ў гісторыі, але заслужвае на асаблівае азнаямленьне з яго мінуўшчынай; і гэта тым больш, што ён пачаў паяць песьню пра сваё адраджэньне іменна тады, калі яго лічылі ўжо памёршым».

Барацьба з немцамі, ці вярней абарона сябе ад наступу германізацыі — гэта галоўны матыў лужыцкай гісторыі. Народ гэты ўласнай сваёй дзяржавы ня меў. Палітычна ён належыў да Польшчы і галоўна да Чэхіі, якія на паўночна-заходніх сваіх рубяжох былі так-жа zagrożаны германізацыяй.

Наступ немцаў на Лужычан распачаўся ўжо ў VIII ст., калі Прусы хрысьцілі лужычан і пачыналі сярод іх угрунтоўваць сваё панаваньне. У X ст. наступ германізацыі на Лужычан ужо нават набраў характару палітычнага. У XIV ст., калі нямецкі наступ на лужыцкія землі ўсіліўся яшчэ больш, дайшло нават да таго, што была Лужычанам накінена мова нямецкая і ўжываньне іх мовы роднай было забаронена. Такія забароны былі выданы ў 1714 і 1735 г. за часоў Фрыдрых Вільгельма I.

І вось як на дзіва — ў гэтым самым часе, у часе найбольшага панявольваньня Лужычан, паяўляюцца зародкі іх нацыянальнага адраджэньня, якое прыняло сусім рэальныя формы ў першай палове XIX ст. Сяньня

Лужычане гэта сьведомы сваёй нацыянальнай асаблівасьці народ і прытым народ, маючы ўжо сваю даволі багатую нацыянальную культуру.

Лужычане, баронячыся ад нямецкага на сябе наступу, дужа шмат страцілі. Шмат іх зямлі сталася зямлёй нямецкай, а так-жа шмат самых Лужычан зьнемычалася. Асяродак аднак захаваўся, вытрываў, адрадіўся і стойка бароніцца проціў нямецкасьці сяньня.

Сяньня Лужычане — гэта выспа, акружана навокал нямецкім народам. Займаюць яны цяпер да 5,000 кв. кл. Налічаецца іх усіх толькі да 160,000.

Цяжкое іх нацыянальнае жыцьцё з прычыны нямецкага наступу, ёсьць яшчэ цяжэйшым з прычыны ўнутранага разьдвэньня. І так, мова іх мае дзьве, крыху розныя, гутаркі — горную і дольную, а так-жа дзьве ў Лужычан і рэлігіі — пратэстанцкая і каталіцкая. А што найцікавей — Лужычане ня маюць аднаго альфабэту, а два: славянскі і лацінскі. У літаратуры, аднак, і навуцы апошнім часам заўладаў альфабэт лацінскі.

Але было Лужычанам дрэнна, ды й завяршылася. Прышоў гітлерызм і наступ германізацыі Лужычан павялічыўся яшчэ больш. У адказ на гэта агульна лужыцкі саюз «Домовіна» звярнуўся да Гітлера з цэлым радам дамаганьняў і мэморыялаў. Найважнейшы лужыцкі мэморыял датыча рэформы адміністрацыі і школьніцтва на этнографічных лужыцкіх землях.

Лужычане дамагаюцца злучэньня ўсей іх зямлі ў адну адміністрацыйную адзінку і надаць ёй сякую-такую аўтаномію. Але Лужычане былі-б рады, калі-б хоць і пры цяперашнім, агульна-нямецкім адміністрацыйным падзеле, ды быў хоць дапушчаны ў адміністрацыю іх родны язык і каб на ўрадаўцаў дапускаліся лужычане. Сяньня ёсьць так, што лужычанін калі і дастане гдзе пасаду, дык ніколі на сваёй зямлі, а на землях нямецкіх.

У галіне школьніцтва «Домовіна» дамагаецца, каб у школах на лужыцкіх землях дзеці лужычан ў гэтых школах маглі вучыцца свайго роднага языка і знаёміцца з сваёй культурай. Праўда, на наперы гэткага роду права, хоць рознакае і запутанае, Лужычанам даецца, але ў жыцьці праводзіцца самая шалёная германізацыя. Вось-жа «Домовіна» дамагаецца, каб на ўсей лужыцкай тэрыторыі было

Сябром Цэнтральнага Камітэту Беларускага Народнага Аб'яднаньня, Сябром Рэвізыйнай Камісіі і Мужам Даверу БНА, Сябром Рады Бел. Нар. Аб'ед.

Пісьменны зварот № 3.

Прэзыдыюм Цэнтральнага Камітэту Беларускага Народнага Аб'яднаньня, разгледзіўшы адкрытыя пісьмы Др. Я. Малецкага, Я. Багдановіча, А. Шутовіча і Б. Гапановіч-Бабарыкі — сяброў Рады БНА, надрукаваныя ў №№ 17 і 19 „Беларускай Крыніцы“ за 1936 г., з дамаганьнем увядзеньня ў некаторыя §§ праграмы БНА паправак, а так-жа бяручы пад увагу прапавыцыю ў гэтай справе іншых сяброў нашай арганізацыі — на падставе § 22 арганізацыйнага статуту БНА, зварочваецца гэтым чынам да сяброў Рады БНА, якія прыймалі ўдзел у нарадах дня 26 студня сёлета з просьбай выказацца ў гэтай справе, галасуючы анкетным спосабам проціў або за гэтыя папраўкі ў праграме БНА:

1) I. Галоўныя палітычна-грамадзкія мэты.

У гэтым аддзеле, у § 1, у разьдзеле „с“ паправіць гэтак:
с) БНА проціў усякай дыктатуры, якая з сабой нясе панявольваньне народаў і працуючых масаў.

2) IX. Зямля.

У гэтым разьдзеле, у § 29, паправіць гэтак:
Арганізацыю зямельнага фонду, дзеля засноўваньня зямельных гаспадарак новых і дзеля дапаўненьня гаспадарак малазямельных, праводзіць памеснае народнае прадстаўніцтва.

3) X. Справы работніцкія.

Гэты адзел, перастаўляючы нумарацыю параграфу, паправіць так:

§ 34. Існуючыя на беларускіх землях шляхі зносінаў (чыгункі і інш.), фабрыкі з фабрычнымі прыладамі, грамадзкія будынкі і ўсё тое, што мае грамадзкае значэньне, так як і зямля і ўсе прыродныя багацьці (§ 22) зьяўляюцца ўласнасьцю Беларускага Народу.

§ 35. Фабрычна-прамысловае жыцьцё і ўсякае прадпрыемства агулам можа быць дзяржаўнае, грамадзка-калектыўнае, а так-жа і прыватна-ўласніцкае, залежна ад варункаў, магчымасьцяў і патрэбы.

§ 36. Як у промысле дзяржаўным, калектыўным, так і ў прыватна-ўласніцкім існуюць фабрычна-работніцкія камітэты, з правам учасьця іх у наглядзе за прадукцыяй і даходам.

§ 37. БНА для фабрычных работнікаў стаіць за:

- а) права страйку, як абарону ад вызыскаў, і права прафсаюзаў,
- б) калектыўныя ўмовы, дзеля забесьпячэньня лепшай аплаты,
- с) забарону начной працы (вынятак там, дзе гэтага вымагаюць тэхнічныя або грамадзкія патрэбы),
- д) забарону працы для жанчыны, шкоднай ейнаму здароўю,
- е) забарону працы дзяцём у фабрыках, шкодную іх веку,
- ф) надзельны адпачынак.

§ 38. БНА за праўную апеку над працоўнымі на зямлі, у фабрыках і над хатнай службай — адумысловым уставадаўствам.

§ 39. БНА бароніць усе дасюлешнія соцыяльныя здабычы работнікаў, як час працы, абеспячэньне на старасьць і інш., а так-жа змагаецца за іх пашырэньне і далейшае разьвіцьцё.

4) XI. Адносіны між сялянствам, работнікамі і інтэлігенцыяй.

У гэтым аддзеле, папраўляючы чарговую нумарацыю параграфу, § 39 паправіць гэтак:

§ 42. БНА імкнецца да таго, каб дапамагаць грамадзянам стацца ўласнікамі варштаў працы.

§ 43. БНА імкнецца да таго, каб сялянам і фабрычным работнікам, а так-жа працоўнай інтэлігенцыі стварыць такія варункі, якія давалі-б магчымасьць дастатна і культурна жыць.

Далей да канца паправіць чарговую нумарацыю наступных § §, без паправак зьместу.

ПРЭЗЫДЫЮМ Ц. К-ТУ БЕЛ. НАРОД. АБ'ЕДНАНЬНЯ

(—) Я. Пазыняк (—) Др. Ст. Грынкевіч (—) М. Дварэцкі

Старшыня I-шы Віцэ-Старшыня II-гі Віцэ-Старшыня

(—) Інж. А. Клімовіч (—) Я. Найдзюк

Скарбнік

Сакратар.

Вільня, 11 траўня 1936 г.

аднолькавае школьнае права і каб яно сапраўды давала ім магчымасьць разьвіваць сваю мову і культуру.

Газэты пішуць, што ўжо год, як Лужычане з гэнымі сваімі просьбамі звярнуліся да нямецкага ўраду, а адказу на іх аж дагэтуль няма ніякага. Тымчасам гермнізацыя йдзе ўсёй парай. Сучасны нямецкі ўрад імкнецца да таго, каб Лужычан

зусім здушыць і, як асобную нацыю, знішчыць. Лужычане аднак заяўляюць, што яны вытрываюць гэты наскок на іх гітлерызму і сябе абароняць.

Канчаючы гэныя агульныя зацёмкі аб братнім героічным лужыцкім народзе, жадаем ім далей стойка бараніцца ад навалы на іх нямецкага фашызму і ставім іх за прыклад свайму беларускаму народу.

Змяна ўраду ў Полшчы

Pašla abchodu hadaŭščyny śmierci J. Piłsudskaha, 15 traŭnia sioleta adbylasia ŭ Polščy zmiena ŭrađu. Kabinet premjera Kaściakouskaha padaŭsia ŭ adstaŭku, a nowy ŭrad utwaryŭsia na čale z premjeram hien. Sławoj-Składkoŭskim. U hetym nowym uraździe amal usie ministry papiaredniaha ŭrađu, za wyniatkam ministraŭ: sprawiadliwaści — prak. Graboŭskaha i promysłu i handlu — Romana. Ministerstwam ŭnutranych spraŭ budzie kieraŭca premjer hien. Sławoj-Składkoŭski.

Polskaja presa ab hetaj zmiene ŭrađu piša, što nowy premjer woźmie kiraŭnictwa ŭrađu silnaj rukoj. I tak: „Gazeta Polska” piša, što haloŭnaje zadaŭnie nowaha ŭrađu lažyć u halinie palityčnaj problemy i na jaje premjer Składkoŭski nieadkłada i biespasredna žwiernie ŭwahu. Dalej taja-ž „Gazeta Pol.” wykazwaje nadzieju, što ŭrad pad kiraŭnictwam hien. Sławoj-Składkoŭskaha pračyścić palityčnuju atmosferu, jakaja apošnimi časami nia była dastatačna prazrystaj.

Druhaja hazeta „Kurjer Polski” — orhan wialikaha promysłu i abšarnikaŭ, piša, što na zmienu ŭrađu mieli ŭplyŭ krywawujja padziei ŭ Krakawie, u Lwowie i ŭ inšych miascoch, a tak-ža sposab, u jakij jany adbywalisia na palityčnym i haspadarčym pałažeŭni i znajšli swoj wodhuk u hramadzkej apinii.

Zahraničnaja presa apiswaje zmienu ŭrađu ŭ Polščy rozno. Anhiełskija hazety ćwierdziać, što haspadarčaja palityka Polščy ahułam nia zmiennica. Zatoje nowy ŭrad prawiadzie prahramu paŭniejšaha dazbrajeŭnia armii.

Niamieckija palityčnyja kruhi nazywujuć urad hien. Sławoj-Składkoŭskaha ŭradam silnaj rukl. Fakt, što ministr Bek dalej astaŭsia ministram zahraničnych spraŭ, dakazwaje, što zahraničnaja palityka Polščy nia zmiennica.

Sapraŭdy, treba spadziawacca, što ŭrad hien. Sławoj-Składkoŭskaha budzie h. zw. „uradam silnaj rukl”. Ab hetym každa i praktyka hien. Sławoj-Składkoŭskaha. Jon byŭ ministram unutranych spraŭ ad 1926—1929 h., a pašla ad čerwienia 1930—1931 h. Na hetaja hady prypadae kanflikt sojmu, wybranaha ŭ 1928 h., z uradam, pacyfikacyja ŭ 1930 h., Bieraść, wybary ŭ 1930 h. i praces „Centrolewu”.

Грамадзяне! Запісвайцеся ў Беларускае Народнае Аб’яднаньне!

3 БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЦЯ

Лекцыя ў Віленскім Аддзеле БІГІК. У мінулую нядзелю 17 траўня сёлета ў залі Беларускага Інстытуту Гасп. і Культury ў Вільні пры Завальнай вул. № 1 старшыня Віленскага Аддзелу Інстытуту інж. Ад. Клімовіч прачытаў навукова-папулярную публічную лекцыю на тэму: „Гаспадарскі лад Беларусі да канца XVI стагодзьдзя.”

Зборкі працаўнікоў над чысьцінёй беларускай мовы будучы стала адбывацца раз у тыдзень у кожную пятніцу, у памешканьні Беларускага Інстытуту Гасп. і Культury ў Вільні пры Завальнай 1—1.

З Литвы

Uzrost Koŭny. Prad wajnoj Koŭna, jak wiadama, była niewialikim huberskim miastem Rasiejskaj Imperii. Była jana tolki wiadomaja adnej z najbolszych rasiejskich krepaściami. Raż- wiwałasia tady Koŭna duża pawoli, bo carskija ŭłady staralisia tolki ab toje, kab heta miesta ŭkraplać z boku wajennaha, a ŭ inšych halinach żyćcia nia tolki što nia spryjali, ale staŭlali roznaha rodu pieraskody. Tak napr. nie pazwalali budawać wysokich damoŭ, fabryk z wysokimi kaminami, a ŭ niekatorych punktach miesta zusim nie pazwalali budawacca. Značna i skora Koŭna pačala raści i rażwiwacca tolki tady, kali Litwa stałasia niezaležnaj dziaŭżawaj. U 1914 h. Koŭna zajmala ŭsiaho 557 hektaraŭ ploščy. U 1919—1931r. jaho plošča pawialičyła da 1.518 hektaraŭ, a ciapier Koŭna zajmae 3.982,9 hektaraŭ. Takim čynam prastor Koŭna pawialičyła ŭ paraŭnaŭni z časam pradwajennym u 7 разоў.

Rychtujucca da wybaraŭ u Sojm-Litoŭskija hazety pišuć, što Litoŭski ŭrad pryniaŭ projekt sojmawaha zakonu. Astałosia jašče apracawać niekatoryja drobnyja punkty i projekt budzie pieradany na začwierdžeŭnie Prezydentu. Tymčasam pryhatawaŭni da wybaraŭ užo adbywajucca. Nowy wybarny zakon zbudawany zhodna z kanstytucyjaŭ Litwy, jakaja pradbača wybary demokratyčnyja: ahułnyja, roŭnyja, biespasrednyja, tajnyja, proporcyjanyja. U prajekcie pradbačana, što na adnaho pašla treba 50.000 hałasoŭ. Usich paštoŭ budzie 50. Nawinaj u henym prajekcie jość toje, što da wybaraŭ u Sojm nia buduć dapaŭščany palityčnyja partyi. Pawodle hazetnych wiestak wybary ŭ litoŭski Sojm majuć adbycca ŭ nastupnym miesiacy sioleta.

3 Українська життя

Палітычныя працэсы за нацыяналістычную контррэвалюцыю ў Савецкай Украіне. Савецкая харкаўская газета „Вісті” падае: нядаўна ў Харкаве закончыўся палітычны працэс над б. афіцэрам украінскай арміі Гаркавенкам і яго 11 супольнікамі, якія вялі нацыяналістычную агітацыю супроць Саветаў і абсаджвалі бальшавіцкія ўрады „петлюраўцамі.” Усе яны засуджаныя на доўглетні астрог.

Паводле вестак гэнэра-жа газэты, хутка ўжо ў Харкаве пачнецца судовы працэс проці украінскіх нацыяналістаў, што ў Харкаўшчыне выконвалі сабаты на чыгуначных дарогах.

А ў Вінніцы мае адбыцца суд над селянінам Пашкаруком з сяла Семірэнкі за тое, што бунтаваў ён сялян у калгасах супроць бальшавікоў.

Liha Narodaŭ i Abisynija

Liha Narodaŭ jašče hutarak ab „miry” Italii z Abisynijaj nia končyła. Papiarowuja pastanowy Lihi ab sankcyjach adnosna Italii dzieła spynieŭnia napadu apošniaŭ na Abisyniju astałosia tolki kancelarskaj wažnaściaj. Ciapier jašče niešta padobnae da papierowych sankcyjaŭ Liha prydumaе, kab pakazać swaju „stojkaść” za sprawiadliwaść i hetym „padtrymać” swoj aŭtorytet.

Na apošnim pasiedžeŭni Rady Lihi Narodaŭ pryniata hetkaha žmlestu rezalucyja:

„Rada Lihi, paklikanaja razhladać italijanska-abisynski spor, prypaminaе, što pačynajućy ad 3 wieraśnia 1935 h. Liha pryniała pastanowy ŭ hetaj sprawie. Rada ŭwažaje, što treba času, kab siabry Rady Lihi zmahli razhledzieć pałažeŭnie, jakoje stwaryłasia pastupaŭniem italijanskaha ŭrađu. Dzieła hetaha Rada Lihi pastanaŭlaе ŭznawieć 15 čerwienia narady Rady ŭ hetaj sprawie. Tymčasam, niamožna zmieniać rasparadžeŭniaŭ, wydanych supolna siabrami Lihi”.

Słowam, Rada Lihi Narodaŭ jašče ab aneksii Abisynii Italijaj budzie hawaryć. Kab hetaja hutarki dawiali da karysnych rezultataŭ dla dobra Abisynii sprawu — spadziawacca trudna. Ale jany ŭsio-ž takі moca trywožać italijanskich fašystaŭ i trymajuc usiu Italiju ŭ wajennym napružaŭni.

12 anhlijskich zapytaŭniaŭ dla Hitlera

Kali niamieckaje wojska 7.III sioleta, nasuproć wersalskaha zabawiazaŭnia, zanialo Nadreniju, Hitler zaraz-ža zahawaryŭ publična, što jon hatou z usimi susiedziemi zaklučyć dahawory ab uzajemnym nienapadaŭni i pradstawiŭ niamiecki plan miru.

Hetaje pradstaŭleŭnie mirnaha planu adbiłasia recham u Anhlii, jakaja adkazala, što zažadaje ad niamieckaha ŭrađu wyjaśnieŭnia pradstaŭlenaha mirnaha planu. Doŭha čakali niamieckija palityki anhlijskich zapytaŭniaŭ i tolki ŭ prošłym tydni Hitleru daručyli hetaja zapytaŭni ŭ liku 12.

Žmleŭ hetych zapytaŭniaŭ taki: 1) Ci niamiecki ŭrad moža zaklučyć ščyryja i trywaŭja dahawory, h. zn. takija, kab pašla ich nie čuraŭsia i nie łamaŭ? 2) Što dumaje zabić niamiecki ŭrad iz tymi paktami Wersalskaha dahaworu, jakich jašče nie zlamaŭ? 3) Ci niamiecki ŭrad dumaje šanawać ciapierašni lad Eŭropy? Inšyja zapytaŭni datyčać druhich mižnarodnych dahaworaŭ i pawarotu Niamieččyny ŭ Lihu Narodaŭ.

Niamieckija palityčnyja kruhi pryniali hetaja zapytaŭni pryčilna i spadziawacca, što miž Niamieččynaj i Anhlijaŭ dojdzie da parazumieŭnia.

Выйшла ўжо з друку кніжка 2(6) беларускага літаратурна - навуковага часапісу

„Калосьсе”

Кніжка зьмяшчае: у аддзеле прыгожага пісьменства — творы Максіма Танка, Міхася Машары, Васілька, Натальі Арсеньевы, А. Барозкі і іншых, у аддзеле навукі і крытыкі — артыкулы А. Станкевіча, Ад. Саладухі, д-ра Ст. Грынкевіча, м-гра Аленьчыка, Р. Шырмы, П. Сярбія і інш. У хроніцы — многа цікавых вестак з беларускага культурнага жыцця з таго і гэтага боку рыскай граніцы.

Выпісвайце і чытайце. Складка на „Калосьсе” ў год — 2 зл., на асобную кніжку — 50 гр. Адрас рэд. і адм. „Калосься”: Вільня, Завальная вул. № 1—2.

Міхась Машара.

Лёгкі хлеб.

Драма ў трох актах, з жыцця вясковай моладзі.

Зьява 2-я

Альжбета і Лявон.

Лявон — (уходзячы з кухні, апракнуты, як выгодыць) Што, матка? Усё чысьціш, чысьціш? І сьвята табе няма. Глядзі! Пакарае Бог. У кухні падлогу ізноў мыла. Гнаі, гнаі! Няхай ўсё прахам ідзе.

Альжбета — Чаго ты? Ужо згнаіла я яе там, — толькі мокрай шматай выцерла. Няго-ж каб, як у хляве было.

Лявон — Чаго ў хляве? Якога яшчэ безгалоўя трэба? Усё новае, усё маляванае... і пасудзіны рознай, як у паноў якіх. А ўсё мазалём, потам здабыта, затое і дорага. Трэба было-б і табе гэта разумець... нямала і тваіх сокаў тут. А Верачка дзе?

Альжбета — Засукенкай да Ганулькі пайшла.

Лявон — Усё сукенкі, усё прыборы ў галаве. Мала яшчэ гэтага рызьзя ў яе?

Альжбета — Табе і тут ня так? Сам жа купляў.

Лявон — Купляў, купляў! Многа ты разумееш у гэтым. Ці я сэрца ня маю, ці я нічога ня бачу? Нядобра, матка, нядобра! Маркотнай надта стала. Пакараў нас Бог. — Вучылі... адукавалі. Мутэркі дачка, а з панскімі дзеткам разам; а што выйшла? — паненкай стала; бацька слоўка не скажы, бацька сказаць не патрапіць. Крыўдзіцца... Чуць што — сьлёзы. Чуць што — нараканьне. Усё не падабаецца, усё не па ёй... Ніз таго, ніз-за маркотна. Замуж ёй час, матка, замуж ды годзі!

Альжбета — Дык ідзі сам сьвятоў старайся, калі табе за ёй цесна ў хаце, або з хаты выгань. Чаго цябе гаручка, во разыйшоўся!

Лявон — Дурная ты, матка! і тут нядобра, і тут няладна... І людзі трапляліся; гаспадарскія дзеці сваталі, але ўсё не па ёй! Нашто шукаць, хоць-бы Пятрусь Янкаў, чым кепскі хлопец? І гаспадарны, і ня п'яніца... і нівы мяжа з мяжой... Злучылі-б, вось жыві, вось і пануй. Ды бачыш не да спадобы; прысядаць ня ўмее, ня ўмее языком лапатаць.

Кепска, матка, кепска! Вучылі, вучылі дачку, здаецца ўсёму наўчылі? і гаворыць не папросту, і чытае, бы пацеры кажа... адно забыліся, адно абмінулі — працаваць не наўчылі! Ручкі беленькія, без мазалёў, а хлеба не здабудуць. Памры мы — усё прахам пойдзе! Вось ты, ці лёгка табе? Тады ужо ня тыя старыя... рукі адпачынку просяць, а хто іх заменіць? Эх, пакараў нас Бог — сына ня даў! Гаспадаром быў-бы... Старыя косці злажыць было-б пры кім, а так усё прахам пойдзе!

Альжбета — Чаго цябе нялёгка? Разкаркаўся сьняньні! Ты-б стары цешаўся-бы. Богу дзякаваў, што такую дачку маеш: сам мужык, лапатнік той, а дачка, бы паненка якая. Другой такой у ваколіцы няма. Ёй вось уся цілігэнцыя знаёма, рукі цалуюць. І замуж выйдзе, прыйдзе яе час... не за мужыка, якога лапатнік, выйдзе. Панай будзе... Лёгкі хлеб мець будзе. Ня гэта, што мы, толькі і зналі, што пекліць цэлы век. Я вось табе адно бацька скажу — ідзі лепш апракніся чысьцей.

Лявон — А гэта-ж нашто, быццам я голы?

Альжбета — Голы, ня голы, амо Бог чужых людзей пашле?

Лявон — Гэта-ж яшчэ што? Мо' гэты Крук у сваты сьняньня прыйдзе?

Альжбета — А каб і прыйшоў? Чым кепскі чалавек? Мо' Патрусь твайму раўня? Гэ-

та ня мужык які, ахвіцэрам быў. Такі заўсёды панам будзе, не з мазаля жыве!

Лявон — Ой глядзі, матка, глядзі! Не падабаецца мне гэты Крук, — надта не падабаецца. Нядобрым у яго з воч сьвеціць. Лёгкі хлеб мае? Ты паслухай, што ў вёсцы аб ім кажуць.

Альжбета — Хай кажуць! Зайздрасць гаворыць.

Лявон — Матка! не па зайздрасці плачуць і клянучь яго!

Альжбета — А ты бачыў дзе такога каб аб ім не гаварылі, ды яшчэ ў вёсцы? На цябе мала чаго плятуць?

Лявон — Ну хай брэшуць! Адно, — я ня Крук ваш! Сваім мазалём, сваім сокам здабыў усё.

Альжбета — Табе ўсё ня так, як трэба! Чым ён кепскі? і пасаду мае, і разумны, і Верачка да спадобы.

Лявон — Да спадобы, да спадобы! Вам толькі такія і падабаюцца! Глядзі матка! Потам нажывалі... пеклілі... Сябе крыўдзілі, а пад платом памрэш, памятай! Яму грошай нашых трэба... і дачку кіне. Чорт ведае хто, чорт ведае адкуль? Калі падабаецца, хай ідзе і працуе, хай гаспадаром будзе, а ня ў сьвет куды валэндацца.

Зьява 3-я.

Тыя і Язэп Гарачка.

Язэп Гарачка — (важымі чысьцямі) Пахвалёны Езус! Як гадуецца суседзі? (важымі чысьцямі лл парог).

Лявон — Навекі, навікі! Нішто, кратамся патроху! Як вы, суседзі? Ды што-ж сталі ў парозе? Калі ласка далей, ды сядайце ў нас!

Язэп — (важымі чысьцямі ногі) А няхай яе паларуш! Гразь гэта, проста не пралезыць, а ў вас, як у пакоі якім, страшна і рушыцца з гэтым балотам.

Abisyncy nia kidajuć aružža

Italija, zaniauŭšy zbrojna Abisyniju, pačala zawodzić tam swaje paradki. Abisyncy dabrawolna pad panawańnie italijanskich naježnikaŭ nie paddajucca i z aružžam u rukach wystupajuć su-

proć čužoŭ, italijanskaj, nad saboju ŭłady. Z abisynskimi paŭstancami žorstka raspraŭlajecca italijanskaje wojska.

Roznyja wiestki

Z POLŠČY

Pasiedžańnie Sojmu. Na dnjach мае быць апублікаваны декрет Прэзідэнта Рэчыспалітай аб скліканні надзвычайнай сесіі Sojmu i Senatu. Pieršaje pasiedžańnie Sojmu adbudziecca ў сярэдзі 27 траўня і будзе трываць каля двух нядзель.

Žjezd wajawodaŭ. Dnia 21 траўня ў прэзідыюме Rady Ministraŭ pačatolsia pasiedžańnie žjezdu wajawodaŭ pad kiraŭnictwam premjera i ministra ŭnutr. spraŭ hien. Sławoj-Składkoŭskaha.

Wialikaja manifestacyja polskich sialan. Hazeta „Piast“ padaje: dnia 10 траўня ў розных мясцовасцях Полшчы адбылася вialikaja manifestacyja sialan. Manifestacyja hetuju arhanizawali pawadary polskaj partyi „Stronnictwo Ludowe“. U mnohich pawietach wielmi ŭračysta adbylisia niekalkitysiačnyja, a nawat i niekalkidziesiatkaŭtysiačnyja pachody, jak naprykład u Bocheńskim pawiecie manifestawala 30.000 sialan, a tak-ža wialikija žjezdy, uračystyja akademii i sabrańni. Padčas hetych žjezdaŭ usiudy wystupali z pramowami i referatami pawadary „Stronnictwa Ludowaha“, jakija wostra krytykawali sučasny ład u Polšчы, sanacyju, damahajučysia demokratyčnych wybaraŭ i inš žmienaŭ. Na ŭsich sabrańniach zhodna pryniaty byli rezalucyji z damahañniem nieadkładaŭ pawarotu Witosa, Kierniaka, Bagińskaha i Liebermana.

Nowy zakon dla małačarniaŭ. Niadaŭna ў „Dzienniku Ustaw“ pajawiŭsia nowy zakon ab małačarstwie, jaki padparadkuje małačarni „Ziemlarobskim Pałatom“. Kožnaja małačarnia, pawodle nowaha zakonu, musić byць zarejestrawana ў „Ziemlarobskaj Pałacie“, a rejestracyja hetaja zaležyć ad spaŭnieńnia roznych „przepisów“, jakija ŭstanowić wykanaŭčy orhan ministra ziemlarobskich spraŭ.

U wadnosinach da kooperatyŭna-ha małačarstwa, zakon hety kaža, što „Ziemlarobskaja Pałata“ pierad pa-stanowaj ab wykasawańni małačarni z rejestru, abo ab admowie jaje niezarejestrawańnia, мае ў hetaj spra-

wie paradzicca z Rewizyjnym Sajuzam.

Nowy zakon pieradaje „Ziemlarobskim Pałatom“ nadzor i kontrolu nad małačarniami. Kantralory „Pałat“ buduć kantralawać techničnaje ŭstrojstwa małačarniaŭ, knižki i inš. i za kontrolu buduć brać hrošy ad małačarniaŭ.

Hety zakon pačnie abawiazwać ad dnia 6 žniŭnia sioleta, h. zn. u try miesiacy pašla apublikawańnia jaho.

Nowyja paradki ў astrohach. Kiraŭnictwa wastrohami ў Polšчы wydaŭla nowaje rasparadžeńnie, na padstawie jakoha nia možna wiaźniam pasylać bolš charčoŭ jak 4 kilo i to tolki dwa razy na miesiac. Kali wiazień dastanie dźwie charčawyja pački, to jamu nia možna ničoha kupić u kantynie. Kali dastanie tolki adnu pačku, dyk možna jamu sioje toje dakupić, ale nadta mała, naprykład chleba ŭsiaho paŭtara kilo na dwa tydni. Kali-ž pryjdzie pasylka bolšaja, jak 4 kilo, to wiaźniu wydajuć tolki 4 kilo, a reštu zabirajuć u wastrožnuju kuchniu. Aprača hetaha wydany i ŭsle inšyja wastrejšyja wastrožnyja prawily.

Strašnaja pawodka. Dnia 11 traŭnia nad Sieradzkim pawietam prajšła strašnaja bura z nawalnicaŭ, u časie jakoj abarwalasia chmara i niekalki hadzin liŭ strašny doždž. Raka Pokšywnica ў adzin mament wystupiła z bierahoŭ i zalila celyja wioski i pali. Taksama ў Kalickim pawiecie była pawodka, jakaja zaniała wadoj celyja čatyry wioski.

Z ZAHRANICY

„Staraży paradku ў Sawietach“. Sawieckaja hazeta „Izwestija“ nadrukawala cikaswju karespandencyju z Miensku, katoraja daje charakterny abraz z sawieckaha žyćcia. Dasłoŭny žmiest jaje tak:

„Nadnich pozna wiečaram u pamieškańnie rabotnika Tamaša Kaznadzieja žjawiŭsia milicyjanier i patrebawau pašpart jaho dački Niny. Pakinuŭšy rašpisku ab zabrańni pašpartu, milicyjanier wyjšau. A 2 hadzinie ŭnačy kala pamieškańnia Kaznadzieja

Da Bielarusaŭ Katalikoŭ!

7 čerwienia sioleta, na św. Trojcu, adbudziecca bielaruskaja pilihrymka ў Kalwaryju kala Wilni.

Usich bielarusaŭ, jakija žbirajucca sioleta adwiedać hetak światoje miesca, zaklikajem dałučycca da bielaruskaj pilihrymki.

Treba prybywać u Wilniu na 6 čerwienia ў subotu. U hety dzień a hadzinie 6-taj wiečaram adbudziecca na wilenskich mohilkach Rosa adkryćcie i pašwiačannie pamiatnika nad hrobam bielaruskaha paeta Kazimiera Swajaka (Ks. K. Stepowiča).

Pašla hetaha ў zali Bielaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury (Zawalnaja 1—1) adbudziecca ў čeść taho-ž paeta žalobnaja Akademija.

Nazaŭtra, u dzień św. Trojcy, u kaściele św. Mikałaja a hadz. 7 min. 30 św. Imša, pašla jakoj pracesija ў Kalwaryju.

Prybyŭšyja ў Wilniu žbirajucca ў zali Biel. Instytutu Hasp. i Kultury (Zawalnaja 1—1), adkul buduć raźmieščany pa pryhatawanych dla pilihrymaŭ kwaterach.

Wilnia, 7.V.1936.

Bielaruski Kaścielny Kamitet.

zatrymaŭsia hruzawy aŭtamabil. Hrupa ŭwaružanych ludziej uwarwalasia ў dom. Prosta z paścieli muž Niny—Sakolčyk i jaje bačka Tamaš Kaznadziej byli ŭziaty na aŭtamabil i zawiezieny ў treci addzieł milicyi. Tam načalnik addziełu Krukoŭski trebawau, kab zatrymanyja nieadkładaŭ aparažnili zajmajuju imi kwateru, bo jana nieabchodnaja adnamu z rabotnikaŭ milicyi! Tamaša Kaznadzieja, rabotnika z 25-letnim pracounym stažam, i jaho ziaćia pratrzymali ў aryščie da 7 hadziny ranicy. A kali jany pryšli, urešcie, damoŭ — usie ich rečy i mebli byli wykinyuty na dwor.

Hety nalot daloka nia pryadkowuŭ ŭ praktycy raboty načalnika hormilicyi Sierykowa, katory nia choča ličycca z sawieckimi zakonami. Sierykow uhawarwaje swaim paduładnym, što ў horadzie jon — „samy hałoŭny načalnik“. Jon nia choča hawaryć z interesantami, i jamu niawyhadna padawać jakija-b tam nia byli sprawadacy. U kiraŭnictwie milicyi znachodzicca specyjalny štamp „otkazać“. I z lohkaj ruki Sierykowa hety štamp stawicca na ŭsie papiry, katorych čynoŭniki milicyi nia ličať nawet patrebnyh pračytać.

Niamieckaje sialanstwa pad panawańniem Hitlera. Niamieckaja hazeta ў Paryży „Neue Weltbime“ padaje cikaswju wiestki ab apozycyjnym da hitleroŭskich paradkaŭ nastoi sialanstwa ў Niamieččynie. Pawodle hetych wiestak, u Niamieččynie ў roznych miescowaščiach adbywajucca sialanskija bunt suproć hitleroŭskaha režymu, jakija palicyja zdušwaje aružnaj silaj.

I tak u Frydrychshof byŭ napad na kamandanta miescовой hitleroŭskaj šturmoŭki. U Meldorfie razleple-

na adozwy z pahrozami dla nacyjanal-socjalistaŭ. U niekatorych miescach wiaskowaja moładź nia choča brać učasčia ў pracy hitleroŭskaha sajuzu moładzi. U Uncierzien sialanie wostra supročstawilisia licytacji, katoraja adbylasia tolki pad achranaj celaha addziełu palicyi. U inšaj miescowašci sialanie pratestujuć suproć paboru rekrutaŭ u wojska i h. d.

Nielehalnaja radyjostancyja ў Sawietach. Serbskaja hazeta „Bałkan“ padaje cikaswju wiestku, što apošnim časam bałšawikom udalosia wykryć u Maskwie nielehalnuju radyjostancyju, katoraja mocna pieraškadzala sawieckim radyjostancyjam, wiala antykamunistyčnuju prapahendu, štodnia praročyla śmierć Stalinu i zaklikała da adradžeńnia nacyjanalnaj Rasiei.

Karajuć za słučhańnie maskoŭskich radyjoaŭdycyjaŭ. U Niamieččynie ў Bremerhafenie sud zasudziŭ dźwie siamji: mužoŭ na 18 miesiacaŭ, a ichnich žonkaŭ na 15 miesiacaŭ wastrohu za toje, što jany słučali aŭdycyjaŭ maskoŭskaha radyjo i hawaryli inšym ab tym, što čuli praz radyjo.

Japonija ŭsio zbroicca. Niadaŭna ў Tokio adbylosia pasiedžańnie japonskaha parlamantu, na jakim ministr floty admirał Nahano zajawiŭ, što Japonija imkniecca da stwareńnia najmahutniejšaj na ŭwieś Spakojny akijan wajennaŭ floty. Japonija pastanawiła za hod zbudawać wajennych karabloŭ na 50.000 ton. Aprača hetaha Japonija majecca pawialičyć swaje wajskowyja siły ў Mandžuryi tak, kab jany mahli supročstawicca sawieckaj 300.000 armii, što stać pry hranicy Mandžuryi.

Альжбета — Нічога не парадзіш, сусед! Яе час, вась ужо асяніны не за гарамі.

Язэп — Вядома, суседка, ды прывыкнуць да яе нельга.

Лявон — Сядайце, сусед, ды хваліцеся, што чуваць? (Язэп падходзіць да стала і садзіцца, Альжбета выходзіць у кухню).

Зьява 4-я.

Тыя-ж без Альжбеты)

Язэп — Якія там навіны, сусед; гразь гэта, ані з хаты вон. (скрабе галаву) Я бачыце, сусед, да вас... Я ўжо пачну адразу.

Лявон — А што? мо' патрэбу якую маеце? Дык кажыце, кажыце...

Язэп — Ды патрэба-ж такая... (скрабе галаву) Я прыйшоў, сусед, да вас, як кажучь, сватам.

Лявон — Сватам?! Ад каго-ж Язэпка, ці можна даведацца!

Язэп — Ды ад гэтага-ж... (зноў скрабе галаву) Ад гэтага-ж майго паніча, ад пана Крукоўскага... Я надта і ахвоты ня меў, але прычапіўся — скардзі, ды скардзі; пагутары, кажа, са старым, бо ў мяне і паслаць тут няма каго. З дачкой, — кажа, я ладжу, ды ня ведаю, што стары думае.

Лявон — Вось як! Ну, а як вы, сусед? Што вы скажаце аб гэтым? Ды неяк сват яго, а як сусед; шчыра — каб потым у вочы можна было глядзецца. Ён-жа кватэруе ў вас... Вы павінны лепш знаць, што ён за чалавек? Кажыце сусед, кажыце, толькі шчыра!

Язэп — (цярэблячы галаву) Эг, а мне што?.. Ён прычапіўся, скардзі, ды скардзі — я і пайшоў. А хто ён? Які ён? Дык што-ж я ведаю? Адно, — паніч, ды ўсё! Гэтакіх людзей Бог іх знае, дзе іх нам разумець. Сьпіць — доўга! Есьць — смачна! Groшы — бывае. Працы — як бачыш. Апануты — чыста, што-ж я магу больш знаць?

Гэта не вясковы, які што ўзрастае на нашых вачох.

Лявон — Ды вы ўсё-ж сусед, лепш яго ведаеце... Ну, як... Як-бы вы зрабілі на маім мейсцы? Напрыклад, дачку меўшы, ці вы аддалі-б за яго?

Язэп — Лявонька, якая дачка! Другой-бы ён не ўзяў-бы другая-б сама не пайшла за яго. З твай, як кажуць, відаць ладзіць. А мне што? Ён прычапіўся... (Альжбета праходзіць з кухні ў выхадныя дзьверы акрыўшыся хусткай).

Лявон — Не пасуседзку, не пасуседзку Язэпка! Штось путаеш ты; відаць яго руку цягнеш? Відаць ня хочаш параіць?

Язэп — Што ты! Што ты, Лявонка! Я — шчыра. Ён прычапіўся... а я сам — ані зашто... і не падумаў-бы.

Лявон — Дык відаць ён нягодны?

Язэп — Як каму што, Лявонька! А я сам і не падумаў-бы... Ды вась, прыкладам каб і дачка, як сам кажыш... дык і не падумаў-бы. Ня нам, ня нам, Лявонька, такіх людзей! Хто іх ведае? Судзіць грэх, але цёмныя яны для нас. Розумам жывуць... хітрасьцю... не мазалём Лявонька! Groшы, другі раз толькі мае, толькі мае, што здаецца, ды каб табе, дык нічога чалавеку і ня трэба было-б. А там бачыш праз тыдзень — другі і табакі няма. Разумныя яны, разумны! і на грошы ласыя, але трымаць ня ўмеюць. Лёгка прыходзяць, лёгка і выходзяць... Не мазалём, Лявонька, не мазалём здабытыя! Потам не змочаны, затое і ня трымаюцца.

Лявон — Ён мусіць, суседзька, і п'е добра... і ад картаў не ўцякае?

Язэп — Бывае, усё бывае, Лявонька! А на грошы ласы. Вось, як кажучь, прычапіўся да мяне — ідзі, ды ідзі... Дык я кажу, — а што-ж казаць маю? Ты, кажа, даведайся перадусім, як з пасагам, ці адразу дадуць? Бо мне, кажа, надта грошы патрэбны. Кажа, даведайся колькі дадуць... і ён хоча каб цяпер,

Лявонька... адразу... На'т да шлюбу, хоць палавіну.

Дык вась я сваё сказаў... Ня гневайся, Лявонька, а там, як хочыш... а мне што? Ён прычапіўся... (угодзіць Альжбета).

Зьява 5-я.

Тыя-ж і Альжбета

Лявон — Во матка, во! Паслухай што чалавек кажа! Прэ зяця твайго кажа, пра зяця! Альжбета — А што там такое? Праз якога зяця?

Лявон — А во паслухай, сама паслухай! Пра вашага Крука справа ідзе. І п'е, і карты любіць... Свага прыслаў, прыслаў, каб пра пасаг даведаўся. Во, матка! Казаў-жа я табе! Само ўжо вылазіць наверх, — грошы яму трэба, грошы!... і то яшчэ як — да вяселья; во чалавека прыслаў.

Язэп — Я-што ж? Мне ўсё роўна... Я-б сам і не падумаў-бы, але ён прычапіўся.

Альжбета — (да Язэпа, знімаючы шустку з плячой) Дык, як ён вас выправіў? Чаго ён вас выправіў?

Язэп — А паляруш яго ведае! Прычапіўся, як кажучь, у сваты... Дапытацца пра пасаг і ўсё другое.

Альжбета — Дык чаго ж вы нагаварылі тут? Прыйшлі ў сваты, а самі гаворыце разнае на яго? Мо' вас Пятрусь Янкаў напасіў?

Язэп — Што вы кажаце, суседка?.. Каб я ды што благое? Не, не, суседка! Я толькі праўду, — як мы суседзі і ў вочы прыдзецца глядзецца... Мне што? Пытае вась Лявон, які ён чалавек? ці п'е? ці любіць карты?.. Ну і ўсё другое, як вядзецца... Я і расказаў усю праўду, бо за гэта, як мы суседзі і ў вочы прыдзецца глядзецца... а мне што? І не прасіў мяне ніхто, ні Пятрусь, ні Міхась, толькі ён прычапіўся — ідзі, ды ідзі — я і пайшоў... а вы, калі што

Piśmy z wioski

Kara.

Rasła, Wialejskaha paw. Užo budzie para miesiacaŭ tamu nazad, jak adbyŭsia sud nad tymi, što u kancy minulaŭ hodu rabili awantury na biełaruskim pradaŭleŭni ŭ Reśle. Awanturnikaŭ sud zasudziŭ pa 6 miesiacaŭ astrohu. Heta chaj budzie nawučkaj dla druhich niahodnikaŭ, što padrywajuć kulturna-aświetnuju pracu na wioscy.

Biełaruskaja moładź! nie pałochajsia roznymi pieraškodami, ale i dalej pracuj achwiarna dla dobra swajho narodu. Usiakija warożyja siły pieramożam arhanizawanaŭ pracaj. Ras.

Baraćba za rodnuju školu.

Litoŭcy, Dziśnienskaha paw. Sioletni hod, jak wiedajem, paświačany baraćbie biełaruskaŭ za rodnuju školu. Školnaja akcyja užo abchapiła ŭsie biełaruskaŭ u Połšči, a ŭ niekatorych wioskach jana adbiłasia hułkim recham. Biełaruskija sialanie užo dobra zrazumieli značėnne rodnej školy i dzieła hetaha družna wystupajuć z damahańniem dla swieich dziełak biełaruskaj školy.

U prošłym numary „Bieł. Krynicy“ čytali my wiestku ab tym, jak u wioscy Zapolle, Karelickaj wołaści, Nawahradzskaha pawietu, sialanie pierastali pasyłać dziełak ŭ pačatkawuju polskuju školu i damahajucca školy biełaruskaj. Woś-ža i ja padaju padobnuju wiestku, što i ŭ nas sialanie nie pasyłać swieich dziełak ŭ polskuju školu, damahajucca biełaruskaj školy. Našyja sialanie pasyłali užo specyjalnuju delehacyju da školnaha inspektara z prošaj, kab jon adčyniŭ nam biełaruskuju školu, bo treba wiedać, što ŭ wioscy Litoŭcy isnawała ež da 1933-34 hodu biełaruskaja škola. Ale na niaščėščie školny budynak, u jakim miaščėłasia biełaruskaja škola, zhareŭ. U nowym školnym budynku ad taho času pierastali wučyć pabełarusku, a pačali wučyć tolki papolsku. Zrazumiela, što z takoj žmienaj sialanie nia mohuć pahadzicca i stojka damahajucca rodnej školy, składajuć na jaje školnym uładam adpawiednyja deklaracyi. Sialanie biełarusy! Bołš wieri ŭ swaje siły, a napeŭna našyja damahańni spoŭniacca.

Padarožny

Biełaruskaja šwiedamaść i chutaryzacyja.

Pašyŭcy, Ščuŭnskaha paw. U nas usie biełarusy — kataliki i prawasłaŭnyja. Nia usie adnak jość na-

cyjanalna šwiedamymi, niekatoryja čurajucca rodnej mowy i saromiacca ŭsiaho biełaruskaha. Biełaruskaja šwiedamaść z kožnym dñiom štoraz šyrejšaj chwalaj abymaje našaje sialanstwa. Mnohija užo z wialikim značėnne čytajuć swaju rodnuju hazetu „Bieł. Krynicu“, sočėcy za prajawami biełaruskaha adradženskaha ruchu. Jość užo nawat i takija, što chočuć załažyć hurtok Bieł. Instytutu Hasp. i Kultury, jaki byŭ-by našym aśiarodkam biełaruskaj kulturna-aświetnaj pracy. Heny hurtok jość nadta patrebn, bo ŭ nas nijakaj biełaruskaj arhanizacyi nia ma, a šwiedomaja moładź prahnje pracawać dla dobra biełaruskaha narodu. Častka našaje moładzi jaščė bludzić u clemry — pje harełku, hraje ŭ karty. Dzieła hetaha woś pieršaj zadačaj biełaruskaha hurtka bylo-by aświedzić henuju ciomnuju moładź i pakazać im darohu da praŭdy i sprawiadliwaści.

Daj Boža, kab žadańnie našych šwiedamych biełaruskaŭ załažyć hurtok BIHiK jaknajchutčej spoŭniłasia!

Čiapier u nas u žwiazku z prawiđenaj kamasacyjaj niekatoryja sialanie musiać pieraciahwać swaje budynki z wioski na swaje chutary. Hetaja pierabudoŭka žaŭlajacca ŭ čiapierašni kryzysny čas dla našych haspaderoŭ zapraŭdy wialikim ciežaram. Dy ci budzie lepš na hetych chutaroch? A pakulšto mnohim dawiedzecca zaznać jaščė bołšaha hora. Cik.

Biełaruskaja moładź i polskaja.

Kie mian y. My, moładź wakolicy Kie mian y, horača prymajem da serca adozwy i kličy biełaruskaha adradženskaha ruchu, jaki, jak bačym, z kožnym dñiom raščie i mahutnieje. Našaja moładź idzie na supracoŭnictwa z radykalnaj polskaj moładziu, katoraje pryznaje Biełarusam prawy na samastojnaŭ žyćcio. Nie solidaryzujecca jana z t. zw. endecyjaj, jakaja nie ŭwažaŭe Biełaruskaŭ za narod i biełapatrebn choča nam zaščėpić škodny dla nas antysemitizm. Moładź našaja ŭsiemi siłami supracoŭniajecca škodnaj i demaholichnaj rabocie endecyi. Adkidaŭe našaja moładź niahodnuju aħitacyju i biarecca za biełaruskuju adradženskaju pracu.

Nam treba arhanizawacca ŭ swaje biełaruskija arhanizacyi. Arhanizawana lahčej pracawać.

My pawinny imknucca, kab u našaj Bačkaŭščynie najlepš žyłosia pracocnym ludziom, katoryja čiapier hnuć swaje špiny pad roziŭna rodut ciazarami. Son č y k.

U niađzielu dnia 24.V.1936 hodu, u zak Biełaruskaha Instytutu Hspadarki i Kultury pry Zawalnoj wul. 1—1 budzie pračytana nawukowa-papularnaja publičnaŭ lekcija na temu:

„Kopnyja sudy na Biełarusi“

(1. Nazoŭ i pachodžańnie Kopnych sudoŭ, 2. Skład Kopnych sudoŭ i ich kompetencyja, 3. Procedura prad Kopnymi sudami, 4. Pryhawary Kopnych sudoŭ i ich padzieli, 5. Aħulny, ja wysnaŭki i charakterystyka Kopnych sudoŭ).

Lekcyju budzie čytać adwakat M. Škialonak.

Pačatak roŭna a hadzinie 19-aj. Uchod wolny i biasplatny.

Urad Wilenskaŭa Addziełu BIHiK.

„Рэвізор“

у Роставе над Донам.

Гогалеўскаму Рэвізору мінула сто гадоў. У Пецябурзе быў ён пастаўлены на сцэне ў пачатку траўня 1836 г., у Маскве была ягоная прэм'ера месяцам пазьней. Поўных дванаццаць гадоў аднак мусіла мінуць, пакуль бясьмертная расейская камэдыя дасталася на правінцыю. І нават тады ня быў гэта трыўмфальны паход, але хутчэй — дарога цяжкая. Хронікер (справздаўца) першага прадстаўленьня ў Роставе над Донам падае аб гэтым наступнае:

Ростаўскі гараднічы, Іван Гаўрылавіч Загура-Залороўскі, прыйшоў у тэатр у поўным парадным уніформе. Як толькі ён заняў сваё месца ў першым радзе, спэцыяльна на гэты вечар прыведзеная палкавая аркестра зайграла вясёлы марш і занавеса паднялася ўверх.

Адразу пры першых словах п'есы гараднічы шчыраваньне быццам рак. Двойное прозьвішча Гогалеўскага гараднічага, Сквозьнік-Дмуханойскі, выклікала ў прысутных пужлівыя на яго погляды. Пужліва пераглядаліся прыказчыкі і купцы з сярэдніх радоў паркету. Прыказчыкі-ж і маламяшчане ў задніх радках насмешліва хіхталі.

Загура-Залороўскі трымаўся да канца другога акту. Калі аднак Сквозьнік-Дмуханойскі сказаў: „Калі й былі якія-небудзь узяткі, дык зусім нязначныя: якаясь дробязь на стол, матарыял на касцюм. Што-ж датыча унтрафіцэрскай удавы, якую я быццам прывезу ў высьцебэць, дык гэта напасць, ей-богу напасць...“ — пры гэтых словах падняўся раззлосчаны Ростаўскі гараднічы і адным скокам быў ужо на сцэне — і цяпер, вока ў вока, стаялі насупроць сябе прад публікай два гараднічыя.

Сярод публікі паўстала паніка. Чыноўнікі й купцы кінуліся наўцёкі. У гэты-ж час Загура-Залороўскі роў:

„У Сібір сашлю я вас, лодары! Высьмейваць начальства? Падцаць сюды акалодачнага! Зараз-жа адвясці ў акалодак!“

Хлестакоў і Сквозьнік-Дмуханойскі збляднелі пад грымам, ад-

ступілі прад раззлосчанай ўладай і шапталі прыдаўленым голасам:

„Успокойцеся, Вашэ Прэвосходзітельство...“

Кулак гараднічага прыбліжаўся ўжо да каўняра артыста Дарашэнкі, які йграў ролю Сквозьнік-Дмуханойскага, двух акалодачных сьпешна падыходзіла да сцэны, каб адвясці праступнікаў, суматоха паміж публікай сталася такая, што й апісаць трудна. У гэты час Дарашэнка вынеў цензураваны экзэмпляр п'есы і паказаў гараднічаму, які аднак моцна крычэў:

„Выключана, каб гэткае высьмейваньне начальства магло быць дапушчана прад слухачамі!... Іграйце нешта іншае, якую-небудзь шляхотную трагэдыю!...“

„Але гэта немагчыма“, запэўніваў Дарашэнка.

У міжчасе да сцэны праціснуліся акалодачныя.

У гэты-ж момэнт на сцэну ўзыйшла новая асоба: дырэктар тэатральнай трупы з Таганрогу, эмэрытаваны палкоўнік Зэльльнэр, ведамы з непаўстрыманасьці свайго характару. Грамавым голасам узвёхаў ён на гараднічага:

Вы скончаны с... с...! Я Вас заскаржу ў Пецябургу! Я вас зраблю адказным за гэты скандал!“

„Пабачым! Акалодачныя, адвядзецца іх!“

„Вы гэта адпакутуеце! Ці вы ня ведаеце, што аўтар гэтае камэдыі ёсьць высока-пастаўленай асобай? Што ён мае генэральскую годнасьць і што выходзіць з царскае сям'і?“

Гэты лоўкі падыход заняў гараднічаму дук і выратаваў сытуацыю. Гараднічы зьмяшаўся. Разам з сваімі акалодачнымі ён уцёк з тэатру пад высьвистваньне і выклікваньне купецкіх прыказчыкаў і маламяшчан.

Але заля была ўжо пустая. Чыноўнікі й купцы зьніклі у страху, што гараднічы можа над імі мсьціцца за свой канфуз.

У той самы дзень пісаў Гогаль Данілеўскаму: „Ты даведаешся аб маіх ўражаньнях аб даўна пакіненых мясцох... Пачуцьцё нявытлумачальнага суму бліжэй да нас, чым што-небудзь іншае.“

„Prager Presse“ А. Домонтовіч.

якое, дык выбачце... — Я сам і не падумаў-бы: бо ведама, як мы суседзі...

Альжбета — Дык што прыйшлі, за гэта дзякуй! Але каб вы, як належыць, а то разьвялі нейкую нябыліцу: пра гарэлку, пра карты, пра пасяг.

Язэп — Вось, вось, суседка, і аб пасяг казаў... Казаў, ўсё казаў! Вось і ў Лявона спытайся, далібог казаў! Бо ён, як прычапіўся — ідзі, ды ідзі, — дык я і кажу, — а што-ж казачь маю? Дык ён і кажа, ты даведайся, перадусім, як з пасягам.

Лявон — Дзякую, Язэпка, дзякую! (да Альжбеты) А ты, матка, маўчы чаго прычапілася да чалавека? Шкода, што праўду сказаў (уставіў у ва стале, ва ім падымаецца і Язэп) Маўчы, кажу табе! Ня быць гэтаму, пакуль я жыў. (да Язэпа) А ты, суседзька, так і скажы гэтаму Круку — пакуль я жыў, сьвет ён убачыць, а ня мае грошы!

Альжбета — Стары, што ты здурнеў, ці што? Хоць-бы ў дачкі запытайся.

Лявон — Ня быць гэтаму, кажу табе! (да Язэпа) Так і скажы яму, каб і ня важыўся! На'т на парог яго ня пушчу! Бо'льш і гутаркі няма! А табе, суседзька, за шчырасць дзякую, хоць і ня думаў, што ты ад гэткага валацугі сватам пойдзеш у маю хату. — Не спадзяваўся! А яму так і скажы. (абурэнна выходзіць у вадныя дзверы).

Альжбета — (бегучы за ім) Лявон, Лявон, пастой! Куды ты?

Зьява 6-я.

Язэп адзін.

Язэп — (стаіць сярод хаты і скрабе па тэлу) Вось табе і сваты!... Казаў-жа я сабе,—

Язэп, Язэп... кінь гэту справу! Не тваіх зубоў гарэ! Чорт ведае хто, чорт ведае адкуль... Як ты яму сват? А тут — суседзі. У вочы глядзець трэба... Як скрывіць душой (вадмухаецца) Думаў на лепшае, думаў і яго паслухаць, і ім у гадзіць — так і сказаў усё, як ёсьць... шчыра сказаў. А яны сабе, думаю, няхай робяць, як хочучы. Ды ўгадзі! На табе—і адзін лас, і другі лас! А што таму сказаць? (скрабе галаву) Зрэшта, што-ж? А мне што? Яны сабе разьбірайся, як хаця! Так і скажу, як было!

Зьява 7-я.

Язэп і Альжбета.

Альжбета (убіваючы ў хату) Суседзька, а куды-ж ты ўжо?

Язэп — Да хаты, да хаты, суседка. Выбачце, нарабіў тут вам непрыемнасьці.

Альжбета — Суседзька, ідзіце да хаты, ды скажыце пану Крукоўскаму, што Верачка просіць яго, каб ён прыйшоў да нас! Ён мо'баіцца старога? Дык хай не баіцца... Як бачыце, яго няма і пэўна няхутка прыйдзе. Толькі, каб хутка, хутка прыйшоў!

Язэп — Добра, добра, суседка! і я гэта думаў. Скажу, будзьце спакойны. Заставайцеся шчасліва! Данас у госьці! (выходзіць).

Зьява 8-я.

Альжбета і Верачка

Верачка — (уходзіць) Вось і я... сукенка ўжо гатова. Аб чым ты так задумалася, мама? І куды гэта тата пайшоў? Нейкі дзіўны. Я спаткаўшыся запыталася куды ён? А ён каб слова, як-бы і не спасьцарог мяне.

Пайшоў і пайшоў уздоўж вёскі. Падумаць, што ў карчму, але ён туды рэдка ходзіць.

Альжбета — Сяньня пэўна зайдзе! Верачка — Чаму?

Альжбета — Вось бачыш, дачушка, пан Крукоўскі, Язэпа сватам быў прыслаўшы. Верачка — Так!

Альжбета — Дык вось, як даведаўся наш стары, дык ані туды тое. І прыступу да яго няма. — Пакуль я жыў, кажа, ня быць гэтаму... На'т, каб і сьлед яго ў мае хаце ня быў!... і сам з хаты выйшаў.

Пэўна цяпер зап'е? Бо ён гэтак трымаецца год, два ані ў рот гарэлкі, але як што не памысна — тады тры, чатыры дні і не чакай!

Верачка — Дык, як-жа гэта тата яму адказаў? Адказаў, на'т у мяне не запытаўшыся.

Альжбета — Цяпер лепш і не ўспамінай аб гэтым. Хіба ведаеш, які наш стары?

Верачка — Як-жа мне быць цяпер? Што вы нарабілі? (плачучы вадзіцца ў сваім пакоі).

Альжбета — (ідучы за ёю) Дачушка, кінь плакаць! Што ты? Што ты? Ці-ж і на мяне? (нейкі час сцэна пустая, потым выходзіць Альжбета).

Кожны беларускі гаспадар-земляроб чытае адзіны беларускі гаспадарскі часопіс

„САМАПОМАЧ“

Часопіс выходзіць рэгулярна што месяц, зьмяшчае ў сабе ўсякія гаспадарскія рады, весткі і каштуе з перасылкай на год толькі 3 зл. на паўгоду 1,75 „

Адрас рэдакцыі: Вільня, Полацкая вул. 9—4.